

5. Справа «Калін проти Румунії» (Călin v. Romania), заява № 54491/14, рішення від 5 квітня 2022 року. HUDOC. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-216860%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-216860%22]}).

6. Справа «Лелас проти Хорватії» (Lelas v. Croatia), заява № 55555/08, рішення від 20 травня 2010 року. HUDOC. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-216860%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-216860%22]}).

7. Справа «Sporrong та Lönnroth проти Швеції» (Sporrong and Lönnroth v. Sweden), заяви № 7151/75 та № 7152/75, рішення від 23 вересня 1982 року. HUDOC. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57580%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57580%22]}).

8. Справа «Фельдман і Слов'янський банк проти України» (Feldman and Slovyanskyu Bank v. Ukraine), заява № 42758/05, рішення від 21 грудня 2017 року. HUDOC. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-179557%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-179557%22]}).

9. Kaplina O., Fomin S. Proportionality of Interference with the Right to Peaceful Enjoyment of Property During the Seizure of Property in Criminal Proceedings in Ukraine. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2020. Vol. 4(8). P. 246–264. URL: <https://ajee-journal.com/proportionality-of-interference-with-the-right-to-peaceful-enjoyment-of-property-during-the-seizure-of-property-in-criminal-proceedings-in-ukraine>.

ІВАНОВА Валерія,

здобувачка вищої освіти Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА: ЮРИСДИКЦІЙНІ ТА НОРМАТИВНІ ВИКЛИКИ

Інтенсивний розвиток цифрових технологій та глобальна трансформація інформаційного простору докорінно змінюють природу суспільних відносин,

формуючи принципово нові виклики для національної безпеки держави. В умовах тотальної цифровізації інформація перетворилася не лише на ключовий економічний ресурс, а й на потужну зброю, яка здатна впливати на суверенітет, конституційний лад та територіальну цілісність країни. Відповідно до статті 17 Конституції України, забезпечення інформаційної безпеки є однією з найважливіших функцій держави, справою всього Українського народу [1, с. 6]. Однак класичні правові інститути, які створювалися в індустріальну епоху, нині стикаються з серйозними труднощами при спробах врегулювати відносини у віртуальному середовищі. Це актуалізує нагальну юридичну проблему – адаптацію національного законодавства до умов цифрової епохи без порушення демократичних стандартів.

Ключовою проблемою правового забезпечення інформаційної безпеки в сучасному світі є питання визначення та реалізації юрисдикції. Традиційна модель державного суверенітету жорстко прив'язана до принципу територіальності. Натомість кіберпростір має екстериторіальний, транскордонний характер. Сучасні транснаціональні цифрові платформи, месенджери та соціальні мережі (зокрема, Telegram, TikTok, Meta) функціонують у глобальному вимірі, де-юре перебуваючи поза межами ефективної правової досяжності української юрисдикції.

Це створює ситуацію глибокого правового вакууму – контент, який генерується і поширюється на іноземних серверах, безпосередньо впливає на українське суспільство та часто є інструментом ворожих інформаційно-психологічних операцій (ІПСО). Проте процесуальні механізми притягнення до юридичної відповідальності адміністраторів цих платформ або авторів деструктивного контенту залишаються вкрай обмеженими. Екстериторіальність цифрових медіа вимагає переосмислення доктрини юрисдикції у міжнародному приватному та публічному праві, а також активного запровадження в українську правову доктрину концепції «цифрового суверенітету».

Основи правового регулювання вітчизняного кіберпростору та захисту даних закладені в Законі України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», який визначає правові та організаційні основи захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави, національних інтересів України у кіберпросторі [3, с. 2]. Окрім того, фундаментальним нормативним актом є Закон України «Про національну безпеку України», який прямо відносить інформаційну та кібербезпеку до базових складових національної безпеки, що підлягають захисту [2, с. 14]. Важливим кроком у формуванні системної державної політики стало ухвалення Стратегії інформаційної безпеки, затвердженої Указом Президента України № 685/2021. Цей документ нормативно фіксує, що одним із головних викликів для держави є глобальна дезінформація та маніпулятивні кампанії, спрямовані на розпалювання ворожнечі [4]. Проте, попри наявність цих стратегічних документів, правовий механізм їх імплементації залишається недосконалим і потребує розробки чітких норм адміністративного та кримінального процесів для оперативного реагування на кіберінциденти.

Новою віхою у правовому регулюванні цифрового інформаційного простору стало ухвалення Закону України «Про медіа». Цей комплексний нормативно-правовий акт став прямою юридичною відповіддю на виклики цифровізації, оскільки він вперше на законодавчому рівні запровадив механізми регулювання онлайн-медіа, платформ спільного доступу до інформації та відео, а також визначив межі співпраці національного регулятора (Національної ради з питань телебачення і радіомовлення) з іноземними провайдерами [7, с. 45]. З правової точки зору, цей закон є спробою поширити національну юрисдикцію на цифрові ресурси. Проте на практиці реалізація положень стикається з відсутністю дієвих міжнародних договорів про правову допомогу у справах модерації контенту з країнами, де зареєстровані відповідні ІТ-корпорації.

Ще одним вкрай складним правозастосовним викликом є знаходження легітимного балансу між імперативними заходами держави із забезпечення національної безпеки та дотриманням основоположних прав людини, зокрема права на свободу думки і слова, що гарантоване статтею 34 Конституції України та статтею 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [6, с. 11]. Будь-які нормативні обмеження щодо поширення інформації, навіть з міркувань захисту конституційного ладу, повинні суворо відповідати критеріям законності, легітимної мети та пропорційності. Практика Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) неодноразово наголошувала, що втручання держави у цифрові права є допустимим лише за наявності суспільної необхідності. У сучасних реаліях правового режиму воєнного стану питання обмеження інформаційних прав набуває особливої складності, що вимагає філігранної точності з боку законодавця задля уникнення цензури.

В контексті європейської інтеграції Україна зобов'язана гармонізувати своє інформаційне законодавство з *acquis communautaire* Європейського Союзу. Орієнтиром у цьому напрямку є Акт про цифрові послуги (Digital Services Act, DSA), який встановлює жорсткі зобов'язання для цифрових гігантів щодо алгоритмічної прозорості та боротьби з дезінформацією. Імплементация подібних правових конструкцій в українське поле дозволила б розширити юрисдикційний вплив держави, зобов'язавши транснаціональні платформи відкривати офіційні представництва в Україні та підпорядковуватися нормам національного права [5, с. 342]. Не менш пріоритетним є впровадження норм Загального регламенту захисту даних (GDPR) для запобігання несанкціонованому використанню цифрових слідів громадян.

Суттєвої модернізації потребує і кримінально-правова площина. Відповідальність за правопорушення у цифровому просторі (поширення дезінформації, що загрожує нацбезпеці, або несанкціоноване втручання в ІТ-

системи) повинна бути ширше регламентована у Кримінальному кодексі України з урахуванням специфіки технологій штучного інтелекту та deepfakes.

Забезпечення інформаційної безпеки держави в епоху цифровізації – це комплексне юрисдикційне та правове завдання. Воно вимагає модернізації всієї правової системи: від нормативного закріплення поняття «цифрової юрисдикції» до посилення юридичної відповідальності за інформаційні делікти. Формування стійкого правового інформаційного простору можливе лише через системну кодифікацію інформаційного законодавства, укладання нових міжнародних конвенцій про кібербезпеку та створення ефективних процесуальних механізмів, здатних захистити національні інтереси у транскордонному цифровому вимірі.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.05.2026).
2. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 17.05.2026).
3. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017 р. № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19> (дата звернення: 17.05.2026).
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки» : Указ Президента України від 28.12.2021 р. № 685/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021> (дата звернення: 17.05.2026).
5. Адміністративістика в умовах цифровізації: теорія, правове регулювання, практика : монографія / С. В. Ківалов, Л. Р. Біла-Тіунова та ін. Одеса . Гельветика, 2022. 800 с.

6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 17.05.2026).

7. Про медіа : Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20> (дата звернення: 17.05.2026).

КОГУТ Яна,

здобувачка вищої освіти Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабна війна в Україні істотно змінила не лише характер суспільних відносин, а й саму природу конфліктів щодо честі, гідності та ділової репутації. Якщо до 2022 року такі спори здебільшого стосувалися меж свободи слова журналістів, політичної критики чи недобросовісної конкуренції, то в умовах війни вони набули виразного публічно-безпекового виміру. Інформація стала елементом оборони держави, а будь-яке публічне висловлювання здатне впливати не лише на репутацію окремої особи, але й на довіру до армії, волонтерського сектору, органів влади або бізнесу, що функціонує в умовах воєнного часу. Саме тому судовий захист немайнових прав у період війни опинився на межі між необхідністю гарантувати свободу вираження поглядів та потребою припиняти деструктивні інформаційні кампанії [1].

Показовою у цьому контексті є справа, розглянута Касаційним цивільним судом Верховного Суду 24 жовтня 2018 року за позовом ОСОБА_6 до Дочірнього підприємства «Телерадіокомпанія «Аверс» про спростування недостовірної інформації та відшкодування моральної шкоди. Верховний Суд, залишаючи без змін рішення судів попередніх інстанцій, наголосив, що відповідно до статті 34 Конституції України кожному гарантується право на свободу думки і слова, а